

Gyógyszeres interakciók

Definíció

Interakciónak nevezzük azt a folyamatot, amely során egy gyógyszer hatását egy másik gyógyszer, étel, ital, vagy idegen anyag megváltoztatja.

Jelentőség

- Jelenleg az EU-ban a hospitalizációk 5 %-a gyógyszeres interakció miatt következik be
- Ez az 5. leggyakoribb halálok a kórházakban
- Évente 200.000 haláleset valamilyen gyógyszer-mellékhatással, interakcióval függ össze
- Gazdasági hatás: mintegy 80 mrd euro költség

Súlyos kölcsönhatásokat okozó gyógyszerek jellemzői

- *Szűk terápiás hatásszélesség* (digoxin, litium, theophylline, daganatellenes szerek)
- *Nagyfokú metabolizmus egyes máj enzimek révén* (carbamazepin, cisaprid, corticosteroidok)
- *Egyes máj enzimek gátlása* (ciprofloxacin, diltiazem, itroconazol, ketoconazol)
- *Egyes máj enzimek indukciója* (barbiturátok, carbamazepin, rifampin)

Gyógyszerkölcsonhatást gyakran kiváltó gyógyszerek

Antiarrhythmiás szerek

Antikoagulánsok

Antacidumok

Antidiabetikumok

Citosztatikumok

H₂- receptor- antagonisták

Pszichotróp szerek (Li, MAO- gátlók)

Szívgilkozidok

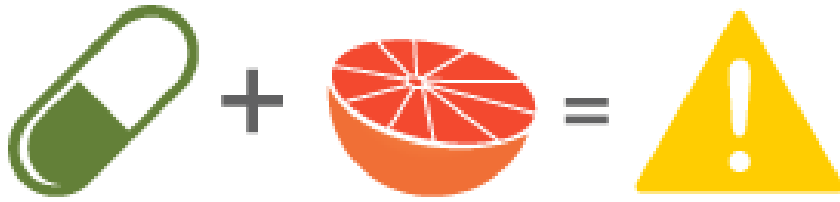
Theophyllin

TOP 10

A hosszú távú
gyógyszerelésben
előforduló 10
leggyakoribb
interakció

- warfarin-NSAIDs
- warfarin-szulfonamidok
- warfarin-makrolidok
- warfarin-kinolonok
- warfarin-fenitoin
- ACE gátlók-K⁺ pótló diureticumok
- ACE gátlók- spironolakton
- digoxin-amiodaron
- digoxin-verapamil
- teofillin-kinolonok

Gyógyszer-táplálék kölcsonhatások

Miért fontos?

A gyógyszerek felszívódása olyan komplex folyamat, amelyet a gyógyszerek fiziko—kémiai tulajdonságai mellett a betegek élettani tulajdonságai és biokémiai folyamatai jelentősen megváltoztatnak

A táplálékok jelentős mértékben befolyásolhatnak egy-egy élettani folyamatot, így egy gyógyszer hatását vagy hatástartamát

Az ilyen kölcsönhatások sajnos a mindennapi orvosi és gyógyszerészi gyakorlatban még kevésbé ismertek

Farmakokinetikai interakciók

ADME

1. A gyomor-bél szakaszban történő kölcsönhatás (abszorpció)
2. A gyógyszertranszport, megoszlás, a fehérjéken történő kötődés változása
3. A gyógyszer metabolizmus (enzimindukció, enziminhibíció) megváltozása
4. Az elimináció megváltozása (vese folyamatai)

1. Abszorpció

Mechanizmus:

- nagy felszínű hatóanyagok (pl. savkötők)
- kötőanyagok (pl. epeköt gyanták)
- chelatképzők (kationok, pl. Al^{+++})
- bélmotilitást módosító anyagok
(pl. altatószerek, metoclopramid)
- gyomor pH-t módosító anyagok (pl. ketoconazol)

Példák:

- fluorokinolonok ill. tetraciklinek és antacidumok, vaskészítmények közötti chelatképződés
- megelőzés: adagolás 1-2 óra időelolással

1. Abszorpció

A szakember tanácsai

Általános tanács:

Vegye be a gyógyszert 1 órával étkezés előtt, vagy 2 órával étkezés után, ezzel elkerülhető a felszívódásra gyakorolt hatás

Zsíros étel: (általában) lassítja a gyomor ürülést és a gyógyszer felszívódást

Kivétel: ticlopidin (növekszik a felszívódás)

Gyomor irritáló gyógyszerek (ne vegyük be üres gyomorra)

K+, aspirin, erithromycin, NSAID, vas szupplementáció

Gyomorsav csökkentők (H₂ receptor blokkolók) étkezés előtt

1. Abszorpció

Legfontosabb:

- **A táplálék minőségi összetétele meghatározóbb, mint a mennyisége**
- **Az étkezés és a gyógyszer bevétele között eltelt idő intervallum**

(mikor vegye be a paciens a gyógyszert)

Előtte – közben – utána

Eltérő, nem lehet univerzális tanácsot adni

Gyógyszerenként változó

Tetraciklinek

Csökkenet biohasznosulás okai:

- Ca^{2+} , Mg^{2+} , Fe^{3+} , Al^{3+} ionok jelenlétében kelát-komplex képződés 65-80%
- Makromolekulákhoz történő kötődés (szénhidrát, zsír, fehérje 50%)

Konklúzió:

- Vastartalmú élelmiszer kiegészítőket, gyógyszereket kerülni kell. Tejtermékekkel, tejjel nem célszerű bevenni.
- Gyomorégés miatt alkalmazott antacidokkal együtt szintén ne alkalmazzuk!
- Ha a gyógyszer bevétele gyomorproblémákat okoz, abban az esetben szabad enni, de bőséges folyadékkal alkalmazzuk

Csontritkulás gyógyszerei

Csontritkulás ellen biszfoszfonátok(klodronát, alendronát, etindronát, alendronát, ibadronát)

Nem szabad tejjel, tejtermékkel, magas Ca^{2+} tartalmú élelmiszerrel, étrendkiegészítővel

Bevétel időpontja: reggel! A nyelőcsövet irritálják, fekély képződhet! Tilos lefeküdni – „sétáló tabletta”

Capsicum annum L.

A capsaicin kölcsönhatása egyes vérnyomáscsökkentő készítményekkel, az ú.n. **ACE-gátlókkal** részint a helyi vérbőség kapcsán alakul ki: a bélnyálkahártya vérbősége kedvez a gyógyszerek fokozottabb felszívódásának, így az általuk okozott vérnyomáscsökkentés kifejezettebbé válik.

Az ACE-gátlók kellemetlen mellékhatását, a **köhögést** - amely egyes esetekben a kezelés felfüggesztését is indokolhatja -, ugyancsak fokozza.

A hörgőtágító **theophyllinnel** együttadva, a theophyllin felszívódása ugyancsak fokozódhat

Alvadásgátló szerekkel együtt alkalmazva, azok hatását fokozza és vérveszélyt okozhat.

2. Disztribúció

- A transzport, megoszlás vagy a gyógyszer fehérjékhez történő kötődésének megváltoztatása

Salix alba L. (Salicis cortex)

---

szalicilátokat tartalmaz

Ezek a molekulák erősebben fehérjekötésre képesek, mint számos gyógyszer,

pl. : **digoxin, carbamazepin, warfarin**

Így növelhetik ezen hatóanyagok káros mellékhatásait

Szulfonamid

Nagyon erős fehérjekötés – más molekulákat leszorít

3. Metabolizáció

Biotranszformáció: Az élő szervezetbe jutó testidegen vegyületek (xenobiotikumok) a szervezetben olyan kémiai átalakuláson esnek át, melyek révén polárosabbá, vízoldékonyá válnak, így a vizelettel és az epével kiválasztásra kerülnek.

= metabolizációnak, biotranszformációnak, biokémiai degradációnak vagy néha detoxifikációnak.

Reakciók enzimei

I. fázis

P450 (CYP)

FMO

ADH

II. fázis

UDP – glukuronil- transzferáz (UGT)

Metil- transzferáz

N- acetil- transzferázok (NAT)

Amidázok/karboxileszterázok (mikroszomális
N,O- aciltranszferázok)

Glutation- S- transzferázok (GST)

Aminosav- konjugációt katalizáló enzimek

Acil- koenzim- A szintetázok vagy ligázok

Citokróm P450 enzimek

P450IID6 (CYP2D6)

P450IIIA4 (CYP3A4)

P450IA2 (CYP1A2) - dohányzás

P450IIC9 (CYP2C9)

P450IIC19 (CYP2C19)

P450IIE1 (CYP2E1) - alkohol

Metabolikus interakciók

---

1. Hatáscsökkentő interakció- farmakokinetikai fázisban→gyorsabb inaktiváció enzimindukció miatt
2. Hatásnövelő interakció- farmakokinetikai fázisban→csökkent inaktiváció enzim gátlás miatt

Enziminduktorok

Alkohol

Barbituratok

Carbamazepin

Grizeofulvin

Meprobamat

Phenylbutazon

Phenytoin

Rifampicin

Sulfinpyrazon

Együtt adott gyógyszer hatása

Hypericum perforatum L. = orbáncfű

Egyik legnépszerűbb gyógynövény a depresszió kezelésében

Legújabb kísérleti eredmények szerint SSRI hatással rendelkezik

Tilos egyidejűleg alkalmazni SSRI hatású gyógyszerekkel

CYP-P450 –en keresztül -> enziminduktor

JAVALLAT:

SSRI szedést 2 héttel követően lehet elkezdni a Hypericum terápiát

Enzimgátlók

Allopurinol

Alkohol

Amidaron

Chloramphenicol

Cimetidin

Diltiazem

Disulfiram

Erythromycin

Imipramin

INH

Ketoconazol

Metoprolol

Metronidazol

Nortryptilin

Propranolol

Tamoxifen

Verapamil

Ritonavir

Együtt adott gyógyszer hatása

Metronidazol + alkohol

A metronidazol disulfiram-szerű hatással rendelkezik, vagyis

Gátolja az acetaldehid-dehidrogenázt

Az alkohol metabolizmusa megáll –
acetaldehid mérgezés jelei:

Hányás, szédülés, arrhythmák, izzadás, ájulás,
akár szívelégtelenség, encephalopathia

A grapefruit lé

Manapság a leggyakrabban tanulmányozott táplálkozási modulátor.

A grapefruit lé gyógyszerhatóanyagok metabolikus inhibitora, CYP3A4 izoenzim és a P-glikoprotein kizárólagos célpontja.

Ez a metabolikus inhibíció a szérumszint növekedésében nyilvánul meg. Növekszik az orális biológiai hozzáférhetőség és a terápiás aktivitás.

A friss és a kereskedelemben kapható grapefruit juice-ban flavonoidok: *naringin* és *naringenin* (naringin aglikonja) és furanokumarin: *bergapten* található, melyek az enziminhibitor hatásért felelősek.

A többi gyümölcslé nem tartalmazza ezeket.

Néhány jelentősebb kölcsönhatás

Grapefruit lé + Benzodiazepinek

Grapefruit lé + Cyclosporin

Grapefruit lé + Kalciumcsatorna blokkolók

(nifedipin, felodipin, nisoldipin, de a diltiazem nem!)

Grapefruit lé + warfarin és acekumarol

Tőzegáfonya

Emelkedett INR (28%):

A beteg napi 300-400 ml tőzegáfonyalevet fogyasztott, 6 héten át +
WARFARIN

In vitro: CYP2C9, CYP3A4 gátló

4. Elimináció

Penicillin – probenecid

- A probenecid gátolja a penicillin tubuláris exkrécióját, így annak tovább marad magas a plazmakoncentrációja

Farmakodinámiai interakciók

- A hatás helyén, a szabályozott fehérje működésével kapcsolatban történik az interakció

Orális antikoagulánsok (acekoumarol és warfarin)

Az orális antikoaguláns kumarinok a K-vitamin antagonistái.

Minden étel, ital, mely sok K vitamint tartalmaz, befolyásolja az orális antikoaguláns kezelést.

INR > 2 körül minimum (2-3 között)

Ha kisebb akkor nincs terápiás effektus, ha nagyobb vérzékenység

Zöld tea, máj, spenót, kel

A *zöld tea* jelentős mennyiségű K-vitamint is tartalmaz, így antagonizálja a warfarin antikoaguláns hatását.

A máj és a zöldszínű zöldség (spenót, brokkoli, kelbimbó, káposztafélék) veszélyesek lehetnek, amelynek szignifikáns a K-vitamin tartalommal rendelkeznek.

Egyes gyógynövényteák tartalmazhatnak tonka babot (trópusi fán termő, kumarint tartalmazó bab), édes szagosmügét, orvosi somkórót (*Melilotus officinalis*), amelyek mind tartalmaznak természetes kumarinokat. Ezek a termékek az antikoaguláns hatást erősíthetik!

Ginkgo biloba

A ginkgo alkaloidák **GABA agonista** tulajdonságokkal, **benzodiazepin receptorokra** kifejtett **aktivitással** rendelkeznek.

Gátolhatják a thrombocyta aggregációt, a **máj mikroszomális CYP2C9 izoenzim gátlása** révén gátolják a warfarin metabolizmusát

vérlemezke adhaesiót gátló

Leírtak **subduralis haematomát, subarachnoidalis vérzést**, akik **a ginkgo-t aspirinnel, vagy ergotaminnal alkalmazták.**

BENZODIAZEPINEK, WARFARIN, ASPIRIN, ERGOTAMIN

Allium sativum L. = Fokhagyma

Allii bulbosus (Liliaceae)

Egészséges személyekben a fokhagyma szignifikánsan **csökkentette a saquinavir** vérszintjét, ezért alkalmazása **proteáz inhibitor** kezelés alatt álló **HIV betegekben nem** ajánlott.

Gátolja a vérlemezke aggregációt, és alkalmazásához csatlakozóan leírtak postoperatív vérzést és spontán spinális epidurális haematomát

Antikoaguláns hatása révén interakciót okozhat **warfarinnal**.(>5g/nap)

Warfarin, Saquinavir

ZINGIBER OFFICINALE

Zingiberis rhizoma (Zingiberaceae)

A gyömbért szintén kiterjedten használják, pl. tengeri betegség és arthritis tüneteinek enyhítésére

A **thromboxan synthetase gátlása** útján csökkentheti a thrombocyta aggregációt, **warfarinnal** együtt alkalmazva **fokozott vérzésveszélyt** okozhat.

Együttes alkalmazás esetén ezért a betegek prothrombin idejét rendszeresen ellenőrizni kell. (>4g/nap)

WARFARIN

VALERIANA OFFICINALIS

Valeriana radix L. (Valerianaceae)

GABA_A receptorra mutat némi affinitást, csakúgy mint a **benzodiazepin származékok**

alkohol, ópíát-származékok, barbiturátok, benzodiazepinek
fokozza a nyugtatók hatását!!!

PANAX GINSENG

Ginseng radix (Araliaceae)

Irodalmi adatok szerint **2. típusú diabetesben** szenvedőkben **csökkentheti a vércukor, a haemoglobin A1c szintjét**

! inzulinnal, orális antidiabetikumokkal hypoglycaemiát okozhat !

Antibiotikumok

MINT VÁRATLAN „ELLENSÉGEK”

Cefalosporinok

Az N-acetyl-cystein az oralisan adott cefalosporinokat inaktiválja.

- Megoldás: a két hatóanyag bevétele között 2-3 órának el kell telnie.

Warfarin, Syncumar

Szulfonamidok
(sulfametoxazol+trimetoprim)

A K-vitamin termelő normál flóra
kiirtása

Csökkent K-vitamin szint

Megnövekedett antikoaguláns
hatás – nincs ellensúly

Ráadás: plazmafehérje
kötődésből leszorítja?

A szabad frakció növekszik

Mivel a fehérjekötés jelentős (97-
99%), egy kis leszorítás is nagy
hatásnövekedést eredményez

Warfarin, Syncumar

Makrolidok

clarithromycin és erythromycin
CYP 3A4 inhibitorok

Gátolják a warfarin R(+) enantiomer metabolizmusát, a racém elegyre kevésbé hatnak

a klinikai hatás a vártnál is nagyobb lehet, ismeretlen háttérmechanizmust is feltételeznek

Warfarin, Syncumar

Fluorokinolonok

A K-vitamin termelő normál flóra kiirtása

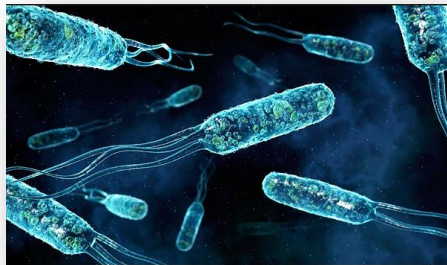
Csökkent K-vitamin szint

Megnövekedett antikoaguláns hatás

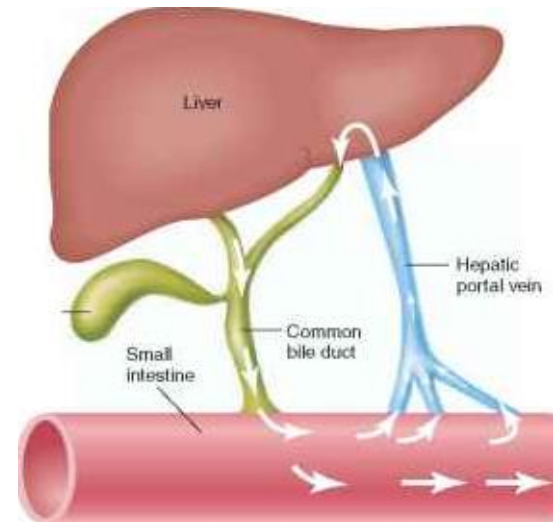
Specifically, a mean INR increase of 0.85 was observed in the levofloxacin group (n=27)!!

Antibiotikumok + orális fogamzásgátlók

Bármely antibiotikum csökkentheti az orális antikonceptíviensek hatékonyságát!
AB terápia alatt nem várt terhesség következhet be!

Az ösztogének enterohepatikus körforgás során REAKTIVÁLÓDNAK, a normál flóra lehasítja a glukoronsavat a molekuláról. Ha a normál flórát kiírtjuk, az ösztogén rögtön kiürül!

TANÁCS: AB terápia alatt használjanak más fogamzásgátló módszert is! (óvszer)

Szív-és érrendszer gyógyszerei

K⁺ megtakarító diureticumok

Hyperkalaemia

SeK nagyobb, mint 5,5 mmol/l

Csökken a szívizom nyugalmi potenciálja

Csökken az AP 0. fázisa

Lassul az ingerületvezetés

A szív megáll diasztolében

Amloride (K megtakarító)

Kálium klorid (KCl)

- EL KELL KERÜLNI!: súlyos hyperkalaemia veszélye, halálos kimenetel is előfordult
- Ha mégis együtt használják, folyamatosan monitorozni kell a szérum kálium szintet
- Hyperkalaemia tünetei: gyengeség, nehéz érzés a végtagokban, zavartság

Diureticumok/Amiloride/ Spironolakton

ACEI (-pril)

- ACE gátlók és Kálium-spóroló diuretikumok együttes alkalmazása a **hyperkalemia veszélyét növeli**.
- Az ACE gátlása csökkent aldoszteron szekrécióban nyilvánul meg (mineralokortikoid), amely egyébként a káliumot ürítené, így viszont több kálium marad a szervezetben.
- Normál vesefunkció esetén ez csak enyhe problémákat okozhat.

◦ ACEI – ALDO↓ – K+↑

ACE gátlók

ACE gátlók

Kálium klorid pótlás (KCl)

- **hyperkalemia megnövekedett kockázata.**
- Az ACEI-k csökkenti az aldoszteron szintet, ami miatt kevesebb kálium ürül

Hyperlipidaemia gyógyszerei

Statinok/Cerivastatin

Gemfibrozil

Súlyos myopathiát és rhabdomyolysist jelentettek a fibrát típusú GEMFIBROZIL és HMG-CoA-reductase inhibitorok között, úgymint lovastatin, simvastatin, pravastatin, cerivastatin, és rosuvastatin

A statinok vérszintje veszélyesen megemelkedhet

A kölcsönhatás súlyossága miatt vonták ki a piacról a CERIVASTATINT

Statinok (Atorvastatin)

Macrolidok

troleandomycin, erythromycin, clarithromycin

CYP_{3A4} enzim inhibitorok

Szignifikánsan emelhetik a statinok szérumszintjét

Antibiotikum-terápia alatt fokozott ellenőrzés szükséges!

Statins (Atorvastatin)

Azol típusú antifungális szerek

ELKERÜLENDŐ a két gyógyszercsoport együttes használata

Igen potens CYP3A4 enzim inhibitorok

Szignifikánsan emelik a statinok szérum szintjét!

Súlyos izomfájdalom, rhabdomyolysis jelentkezhethet!

Antiarrhythmicumok

I osztály – Na csatorna gátlás

- I/a Quinidine, Disopyramide (K^+ is, lassú leválású kinetika)
- I/b Lidocaine, Phenytoin, Mexiletine (gyors leválás)
- I/c Flecainide, Propafenone (lassú)

II osztály – béta blokkolók

III osztály – K^+ csatorna gátlók (repol. gátlók)

IV osztály – Ca csatornára és AV csomóra hatók (a lassú AP-ra hatnak)

V. osztály- egyéb mechanizmusok

Antiarrhythmicumok/ Quinidine (1A)

Fluoroquinolon antibiotikumok

- ciprofloxacin, levofloxacin
- A QT-szakasz dózisfüggő megnyúlását (prolongatio) okozhatják az EKG-jelen
- Együtt adásuk más szerekkel amelyek hasonló QT megnyúlást okoznak, növeli a kamrai típusú arrhythmia kialakulásának kockázatát, úgymint ventrikuláris tachycardia, torsade de pointes

Béta blokkolók

NSAIDok

- Az NSAIDok ellensúlyozhatják a béta blokkolók vérnyomáscsökkentő hatását
- Az NSAIDok a renális prosztaglandin-szintézis csökkentésével növelik a vérnyomást
- Ráadásul folyadékretenciót okozhatnak, amely tovább emeli a tenziót

Béta blokkolók

Antacids

Csökkent béta-blokkoló felszívódás!!!

Béta blokkolók

H₂-blokkolók

Enziminhibíció miatt bradycardia!!!

Béta blokkolók

Hal olaj

Vérnyomáscsökkenés!!!

Béta blokkolók

ÉTEL

Megbízhatatlan hatás

Béta blokkolók

Grapefruit

Csökkent AUC, növekedett BP!!!

Béta blokkolók

Fogamzásgátlók

AUC növekedés, bradycardia!!!

Béta blokkolók

Macrolid

AUC növekedés, bradycardia!!!

Nő a felszívódás!

Béta blokkolók

Fluorokinolonok

Nő az AUC, bradycardizáló hatás!!!

Enziminhibíció miatt!

Béta blokkolók

Kávé, cigaretta

Csökkent a BB hatás!

Drámai vérnyomásemelkedés!

Enzimindukció.

Terápia

Ne használjon azonban glükózamint, ha [allergiás](#) a rákokra, kagylókra, továbbá a glükózamin emelheti az inzulinszintjét is cukorbetegyeknél.

A kondroitin-szulfát befolyásolhatja a vér acenocumarol vagy warfarin szintjét . INR-t növel.

METFORMIN

Jód-alapú kontrasztanyag fokozza a metformin által kiváltott **laktát-acidózist**

48 órával a vizsgálat előtt fel kell függeszteni a kezelést

Köszönöm a figyelmet!

